

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
“ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ-BIRDS”**

“BIRDS” ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ-ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ
Νικοδήμου 2 & Μαβίλη, ΚΑΣΤΕΛΛΑ – Τηλ. 210 - 41 73 341

“ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ” ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Διστόμου 7-9, Πειραιάς – Τηλ. 210 - 41 10 595-6

www.pedagogiki-birds.gr , e-mail: pedbirds@otenet.gr

**Κέντρο Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής-Παιδαγωγικής Παρέμβασης
& Συμβουλευτικής (Κ.Ε.Ε.Π.Π.Σ.)**

Γονείς και Παιδιά.

Στο Σχολείο με κέφι.

Φροντίδα του μαθητή με αφορμή το ξεκίνημα μιας ακόμη σχολικής χρονιάς.

Για να πάει ένα παιδί στο σχολείο με ... κέφι θα πρέπει να ισχύουν μια σειρά από πολύ σημαντικές προϋποθέσεις :

- **Ελκυστικό σχολικό πρόγραμμα και σχολικός χώρος.**
- **Ενδιαφέροντες δάσκαλοι και μαθήματα.**
- **Ευνοϊκό κλίμα με συνομηλίκους.**
- **Καλή φροντίδα στη διατροφή του, τη μελέτη του και την ψυχαγωγία του.**
- **Προ πάντων όμως θα πρέπει να έχει εσωτερικά κίνητρα για μάθηση και να είναι κινητοποιημένο από τον περίγυρό του.**

Αδυνατώντας να θίξουμε όλα μαζί τα παραπάνω, θα σταθούμε σε αυτά που **μπορούν και πρέπει** να κάνουν οι γονείς.

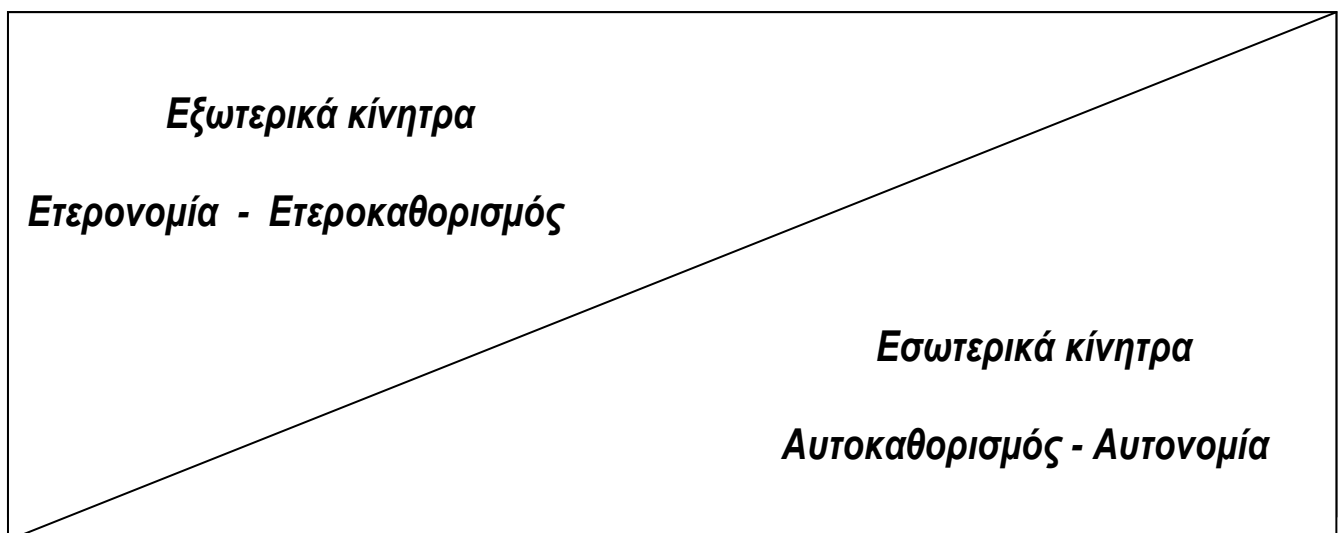
A. Εσωτερικά κίνητρα – Κινητοποίηση για μάθηση.

Όλα τα ζωντανά πλάσματα δείχνουν περιέργεια να μάθουν ! Το ίδιο κάνουν και τα παιδιά. Θέλουν να γνωρίζουν, γιατί διστάζουν ότι **η γνώση είναι δύναμη**. Κατά τη νηπιακή ηλικία τους μας ζαλίζουν με ένα σωρό ερωτήσεις. Και εμείς έχουμε υποχρέωση όχι μόνο να τους απαντούμε, αλλά και να **στηρίζουμε** με κάθε τρόπο αυτή τους την έφεση.

Ωστόσο η σχολική μάθηση διαφέρει. Καθορίζεται από άλλους. Δεν προέρχεται από τις προσωπικές αναζητήσεις και επιλογές του κάθε παιδιού.

Πώς, λοιπόν, θα κάνουμε ένα παιδί να θέλει να μαθαίνει αυτά που απαιτεί το σχολείο; Να θέλει να μελετά από μόνο του. Να θέλει να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του. Και ακόμα καλύτερα, να απολαμβάνει την όλη διαδικασία.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί εδώ ότι τα μικρότερα παιδιά λειτουργούν με **εξωτερικά κίνητρα**, με **ετερονομία**. Αυτό σημαίνει ότι **οι άλλοι είναι αυτοί που καθορίζουν το σωστό και το πρόπτον**. Χρέος γονέων και δασκάλων είναι να τα βοηθούν να εξελίσσονται, να πορεύονται προς την **αυτονομία**, προς το να **λειτουργούν με εσωτερικά κίνητρα** και **αυτοκαθορισμό**.

Για να επιτευχθούν αυτά δεν χρειάζεται να περιμένουμε να φτάσει το παιδί στο κατώφλι του σχολείου για να επέμβουμε. Είναι ανάγκη να ασχολούμαστε συστηματικά μαζί του σε όλα τα στάδια της εξέλιξής του. **Τι κάνουμε ;**

- Εντάσσουμε από νωρίς, στο πρόγραμμα διαρκούς εκπαίδευσής του, δραστηριότητες οι οποίες δεν είναι σχολικού τύπου και το μαθαίνουμε : **να συγκεντρώνεται** σε αυτό που κάνει, **να προσέχει, να παραμένει προσηλωμένο, να επιμένει** στις δυσκολίες που προκύπτουν, **να έχει αποτελέσματα, να ολοκληρώνει** τα πιο πολλά από αυτά με τα οποία καταπιάνεται. Αυτό το ονομάζουμε **σωστές συνήθειες δουλειάς**.
- Αυτό δε θα γίνει κατορθωτό μονομιάς. Είναι σημαντικό **να ασχολείται με απλά πράγματα** και να μάθει να παρατηρεί τα πάντα γύρω του και να επιζητεί να εξηγήσει το γιατί γίνεται το ένα ή το άλλο. Αντί να του δώσουμε ένα εντυπωσιακό ηλεκτρονικό παιχνίδι, του δίνουμε ένα

απλό φύλλο φυτού και το βάζουμε να το παρατηρήσει και να προσέξει διαφορές ανάμεσα στην πάνω και την κάτω επιφάνεια ή του δίνουμε δυο φύλλα διαφορετικών φυτών ή δυο βοτσαλάκια στην παραλία και αναζητούμε μαζί του ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους.

- Τα παιδιά δεν αποκτούν από τη μια μέρα στην άλλη την επιθυμητή συνήθεια να μελετούν. Αυτό πρέπει να αποτελεί φιλοσοφία ζωής της οικογένειας.
- Επαινούμε και επιβραβεύουμε κάθε προσπάθειά του. Με μέτρο. Όχι υπερβολές !
- Σε κάθε αναγνώριση επιτυχίας του, φροντίζουμε να επισημαίνουμε τα συναισθήματά του : **“βλέπω τα κατάφερες, τα ματάκια σου λάμπουν, δείχνεις ευχαριστημένο”**. Με αυτό τον τρόπο του περνάμε το μήνυμα ότι **αυτό που κάνει το κάνει για τον εαυτό του και όχι για μας. Το κάνει για τη χαρά της επιτυχίας. Το κάνει για να έχει την επιβεβαίωση ότι τα καταφέρνει. Το βοηθούμε έτσι να αυτονομείται και να αυτοκαθορίζεται συναισθηματικά. Πολύτιμο βοήθημα για όλη του τη ζωή.**
- Τα παιδιά χρειάζονται αποδοχή και κατανόηση. Όχι πιέσεις άμεσες ή έμμεσες. Κυρίως έμμεσες. Κάθε δουλειά ή δραστηριότητα θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μη βγαίνουν συνεχώς στην επιφάνεια αποτυχίες ή λάθη. Η ενασχόλησή μας με τα λάθη ή τις αποτυχίες τους – όσο καλοπροαίρετη και αν είναι – κτίζει στα παιδιά αισθήματα ανεπάρκειας και ντροπής, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ενοχές ... και τα σπρώχνει στο να αποφεύγουν κάθε ανάλογο έργο.
- Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να διευρύνουν τα δυνατά τους στοιχεία και να επεμβαίνουν στα αδύνατά τους ώστε να προοδεύουν σταδιακά.
- Αποδεχόμαστε πρώτα εμείς και μετά διδάσκουμε στα παιδιά την αλήθεια ότι : **Δεν είναι κακό να κάνουμε λάθη. Οι περισσότερες και βαθύτερες μαθήσεις μας προέρχονται από τα λάθη μας** (ο παθός, μαθός λέει ο λαός μας). **Αρκεί να μαθαίνουμε, να επωφελούμαστε από αυτά. Και να μην τα επαναλαμβάνουμε.**
- Χρειάζεται δύναμη για να μη χάνουμε την ψυχραιμία μας, όταν αποτυγχάνει ή όταν δεν προοδεύει με τον επιθυμητό ρυθμό. Είναι σημαντικό να νιώθει ότι είμαστε με το μέρος του.
- Είναι σημαντικό να εκπέμπουμε το μήνυμα – εμφανώς ή αφανώς – κυρίως αφανώς, ότι όσα κάνει, τα κάνει για τον εαυτό του και όχι για μας ή τον παππού ή τη γιαγιά ή ...
- Οι συζητήσεις μαζί του να μην είναι μονόλογοι. Να είναι διάλογοι που να ξεκινούν από τις απορίες ή τα σχόλια του παιδιού. Δεν ξεχνάμε : **έχουμε δύο αυτιά και ένα στόμα. Να τα χρησιμοποιούμε με αυτήν την αναλογία.**

- Ο κατακλυσμός με γοργές φράσεις δεν είναι αποτελεσματικός. Καλό είναι να μιλάμε σε ένα παιδί αργά, με ορθοφωνία. Οι λέξεις και οι συλλαβές που εκφέρουμε να είναι ευδιάκριτες.
- Δεν διστάζουμε να δίνουμε πλήρεις απαντήσεις στα ερωτήματα του παιδιού, έστω και αν η ίδια ερώτηση έχει γίνει πολλές φορές και έχει ήδη απαντηθεί. Ενισχύουμε έτσι τη βασική επικοινωνία του παιδιού μαζί μας και τη διάθεσή του να κάνει ερωτήσεις και να επικοινωνεί με τους μεγάλους χωρίς να το κάνουν να νιώθει ανόητο ή απειλημένο.
- Διακόπτουμε - με δική μας πρωτοβουλία – κάθε δραστηριότητα (γράψιμο, διάβασμα ή διδακτικό παιχνίδι) η οποία έχει συσσωρεύσει ένταση ή κούραση. Είναι σημαντικό να **προλαβαίνουμε εμείς** και όχι να βγάλει το παιδί το αίτημα για διακοπή. Συνήθως τα παιδιά βγάζουν ένα τέτοιο αίτημα έμμεσα. Με απόσυρση ή με δυστροπίες ή με προφάσεις κάθε μορφής (π. χ. ξύσιμο μολυβιού ή επίσκεψη στην κουζίνα για ... νερό). Με αυτόν τον τρόπο **έχουμε στα χέρια μας το χειρισμό της κατάστασης και δεν τον παραχωρούμε στο παιδί.** Κάνουμε μαζί του κάτι άλλο και επανερχόμαστε αργότερα.
- Με τίποτα και για τίποτα δεν κάνουμε εμείς εργασίες που έχει να κάνει το ίδιο (π. χ. γράψιμο ή ζωγραφική ή αναζήτηση πληροφοριών για κάποια εργασία του). Μόνο τού συμπαραστεκόμαστε για να τα βγάλει πέρα. Είμαστε δίπλα του για να το στηρίξουμε, να το βοηθήσουμε να ανακαλύψει αποτελεσματικότερους τρόπους δράσης, να βρει τις απαντήσεις στα ερωτήματά του, **να αποκτήσει σωστές συνήθειες δουλειάς.**
- Αποφεύγουμε να εκπέμπουμε μηνύματα τα οποία δείχνουν **κοινή ευθύνη στις εργασίες του** (π. χ. έλα τώρα να γράψουμε ή ... να διαβάσουμε ... ή να μελετήσουμε). Η ευθύνη των υποχρεώσεών του να είναι δική του, όχι κοινή.
- Αποφεύγουμε να εκπέμπουμε μηνύματα τα οποία είναι απειλητικά για το ΕΓΩ του παιδιού σε πρώτο ή τρίτο πρόσωπο (π. χ. είναι ανορθόγραφος ή είσαι απρόσεκτος ή δυσκολεύεται στα μαθηματικά). Πολλά από αυτά καταρρακώνουν την αυτοεκτίμησή του και άλλα χρησιμεύουν ως μια καλή δικαιολογία – ένα βολικό άλλοθι - για να αποφύγει ένα δύσκολο έργο.
- **Γενικά :** στηρίζουμε την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμησή του. Κυρίως όταν συναντά δυσκολίες : “Είσαι ένα παιδί που μπορεί και καταφέρνει πολλά. Είσαι σαν όλα τα άλλα παιδιά. Δεν είναι δικό σου λάθος που κάποια πράγματα – ανάγνωση, ορθογραφία, αριθμητική ... – σε δυσκολεύουν. Απλώς θα χρειαστεί να προσπαθήσεις περισσότερο. Αυτό δεν είναι κακό. **Όταν κανείς δουλεύει περισσότερο πάνω σε ένα πράγμα, το εκτιμάει**

περισσότερο, νιώθει μεγαλύτερη δύναμη και σιγουριά, είναι πιο αισιόδοξος”. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε εδώ το ρόλο που παίζει το προσωπικό παράδειγμα των γονέων και των σημαντικών, για το παιδί, προσώπων του περιγυρού. Είναι δύσκολο να πειστεί ένα παιδί να πάει για μπάνιο, όταν για παράδειγμα ακούει τον πατέρα του να λέει : “Ουφ ! Έχω να κάνω και μπάνιο ... πάλι”.

B. Το προσωπικό Παράδειγμα και η προσωπική Συμμετοχή μας.

Τα παιδιά μαθαίνουν τα πιο πολλά πράγματα μιμούμενα όσα βλέπουν γύρω τους. Καλά ή κακά. Συνεπώς, διδάσκουμε με το παράδειγμά μας . Αν τα παιδιά μας μάς βλέπουν να είμαστε προσκολλημένοι στην τηλεόραση, επόμενο είναι, να είναι και αυτά προσκολλημένα.

- Ξεκινούμε την απασχόλησή τους με τα βιβλία από μικρή ηλικία. Από τότε που μπορούν να κάθονται στην αγκαλιά μας. Ένα μωρό έξι μηνών δε θα καταλάβει τις λέξεις ενός παραμυθιού, αλλά με το πέρασμα του χρόνου θα συνδέσει το διάβασμα με μια ευχάριστη δραστηριότητα που του προσφέρει αγάπη και ζεστασιά. Θα μάθει ακόμα τα βασικά χαρακτηριστικά του βιβλίου : ότι κρύβει ιστορίες, ότι κάθε σελίδα λέει και κάτι διαφορετικό, ότι εκείνα τα περίεργα σύμβολα, τα γράμματα, έχουν το καθένα ξεχωριστό νόημα.
- Ο γονιός που διαβάζει συχνά στο παιδί του βιβλία συμβάλλει ποικιλοτρόπως στη μεταγενέστερη γλωσσική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού του.
- Αποκλείουμε την τηλεόραση από παιδιά κάτω των δύο ετών και την περιορίζουμε για μεγαλύτερα.
- Διαλέγουμε βιβλία με πλούσια εικονογράφηση για τα μικρότερα.
- Οργανώνουμε στο σπίτι μας ήσυχες ώρες και συγκεκριμένες γωνιές για διάβασμα. Για όλους !
- Τους προσφέρουμε κίνητρα για διάβασμα. Ανακαλύπτουμε και παρακολουθούμε τα ενδιαφέροντά τους και διαλέγουμε αντίστοιχα βιβλία.
- Προσφέρουμε στα μικρότερα παιδιά μας ευκαιρίες για βιώματα σχετικά με τα αναγνώσματά τους. Διαβάζοντάς τους ένα βιβλίο για την ανάπτυξη των φυτών προχωρούμε και στη φύτευση και παρακολούθηση της ανάπτυξης κάποιου φυτού.
- Δείχνουμε στα παιδιά μας ότι μας αρέσει και απολαμβάνουμε το διάβασμα βιβλίων, περιοδικών ή εφημερίδων σε σταθερή βάση.
- Όταν το κάνουμε, δε διακόπτουμε το έργο μας με το παραμικρό. Έστω και αν είναι η πιο γλυκιά παράκληση. Λέμε : “μια στιγμή να ολοκληρώσω αυτό που κάνω και θα σε ακούσω” !

Αυτό έχει διπλό στόχο : μαθαίνει στο παιδί να μη διακόπτει και το ίδιο μια δουλειά του με το παραμικρό και επιπλέον το σπρώχνει στο να μάθει να μεταθέτει την ικανοποίηση μιας επιθυμίας ή μιας ανάγκης. Είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα προς την ωρίμανση, προς τον αυτοκαθορισμό.

- Δημιουργούμε τη δική μας τελετουργία για γράψιμο επιστολών, σημειώσεων ή σημειωμάτων.
- Ενισχύουμε τις οικογενειακές συνήθειες να επικοινωνούμε με αλληλογραφία με οικεία πρόσωπα και εμπλέκουμε και τα παιδιά σε αυτές τις δραστηριότητες.
- Παροτρύνουμε τα παιδιά μας να γράφουν ιστορίες και στη συνέχεια να τις μοιράζονται με άλλα μέλη της οικογένειας ή να τις αναπαριστούν με το δικό τους τρόπο.
- Τους διαβάζουμε βιβλία το βράδυ, πριν κοιμηθούν. Με ενδιαφέρον και ενθουσιασμό.
- Καθιερώνουμε τακτικές περιόδους για οικογενειακό διάβασμα. Καθένας με το δικό του βιβλίο ή περιοδικό. Στο τέλος ανταλλάσσουμε απόψεις, ιδέες, πληροφόρηση.
- Φροντίζουμε να υπάρχει στο σπίτι μας : φιλικό περιβάλλον για τον αναγνώστη, χρόνος για να διαβάσει και να του διαβάσουν και χρόνος για να συζητάμε για αυτά που διαβάζουμε.
- Δεν αφήνουμε να γίνει αγγαρεία το διάβασμα και δεν το συνδέουμε με δυσάρεστες, για το παιδί, στιγμές (π. χ. να διαβάσει ... για τιμωρία).

Η ατμόσφαιρα, το κλίμα, ο χώρος του παιδιού.

- Είναι σημαντικό να υπάρχει προσωπικός χώρος μελέτης του παιδιού και να είναι καλά οργανωμένος. Ούτε υπερφορτωμένος, ούτε και γυμνός.
- Για τη διαμόρφωση μιας ζεστής γωνιάς για μελέτη και εργασία παίζουν ρόλο τα αγαπημένα του πράγματα και η διακόσμηση του γραφείου, της βιβλιοθήκης, των τοίχων, του δαπέδου .
- Καλό θα είναι να είναι ξεχωριστός και μακριά από πειρασμούς : τηλεόραση, τηλέφωνο, ηλεκτρονικά παιχνίδια, κουζίνα, σαλόνι.
- Όπως έχουμε γράψει και παλιότερα, δεν έχουν θέση στο παιδικό δωμάτιο τηλεόραση, τηλέφωνο, ηλεκτρονικός υπολογιστής, στερεοφωνικό. Για το εφηβικό συζητιέται.
- Δείχνουμε στα παιδιά ότι δίνουμε αξία στη μελέτη του και ότι εκτιμούμε το χρόνο του. Αποφεύγουμε κι εμείς να βλέπουμε τηλεόραση την ώρα της μελέτης του, να μιλούμε με συγγενείς και φίλους στο τηλέφωνο, να έχουμε καλεσμένους. Αν κάτι τέτοιο είναι αναπόφευκτο, φροντίζουμε να έχει σύντομη διάρκεια και το κάνουμε πολύ διακριτικά.

Αντιθέτως, διαβάζουμε κι εμείς κάτι, κάνουμε κάποια δική μας εργασία ή ακούμε απαλή μουσική.

Η διαχείριση του Χρόνου, το Πρόγραμμα εργασίας, η Αποτελεσματικότητα.

Η διαχείριση του χρόνου και ο προγραμματισμός μαθαίνονται. Μαθαίνονται από το προσωπικό παράδειγμα των γονέων και με την εκπαίδευσή του.

- Βοηθούμε το παιδί να μάθει να βάζει τα όριά του : πότε αρχίζει, πότε διακόπτει, πότε ολοκληρώνει και σταματάει. Του υποδεικνύουμε διάφορους τρόπους : π. χ. να βάζει το ξυπνητήρι για να θυμηθεί να αρχίσει, να φτιάξει ένα χρονοδιάγραμμα και να καταγράψει τον προγραμματισμό του, να κάνει εκτιμήσεις για τη διάρκεια και να τις ελέγχει με την πραγματική διάρκεια.
- Αν δεν τα καταφέρνει ακόμα δείχνουμε ότι νοιαζόμαστε, ότι αυτό το θεωρούμε έναν πολύ σημαντικό εξοπλισμό του και το ενθαρρύνουμε λέγοντας : “Μοιάζεις να μην είσαι ικανοποιημένο. Θα προσπαθήσεις και άλλες φορές. Έτσι θα φτάσεις εκεί που θέλεις”.
- Βοηθούμε το παιδί να αποκτήσει αυτοπειθαρχία. Είναι σημαντικό για ένα παιδί να μάθει - αρχικά μέσα από το παιχνίδι - να έχει ευθύνη των υποχρεώσεών του, να επιμένει σε ένα έργο, να φροντίζει να το ολοκληρώνει και να μην το εγκαταλείπει με την παραμικρή δυσκολία.

Συνεργασία – Επίβλεψη – Επεμβάσεις.

- Οι γονείς δεν εγκαταλείπουν ούτε παραχωρούν τον κατευθυντικό τους ρόλο.
- Ούτε αναλαμβάνουν το ρόλο του δασκάλου – ελεγκτή.
- Μαθαίνουμε στα παιδιά μας να ελέγχουν μόνα τους την αποτελεσματικότητά τους. Τους υποδεικνύουμε να κάνουν σε μια παράγραφο της Ιστορίας, για παράδειγμα, μια δυο ερωτήσεις σαν αυτές που πιθανόν να εξεταστούν, να καταγράψουν τις απαντήσεις τους και να ελέγξουν το αποτέλεσμα.
- Επιβάλλουμε έμμεσα τη συνεργασία ως μια δικλείδα ασφαλείας για το ίδιο το παιδί. Η διαχείριση αυτής της συνεργασίας – αν θα πάει καλά ή άσχημα – είναι δική μας ευθύνη.
- Κατά τον έλεγχο δεν αρχίζουμε από τα λάθη του παιδιού. Βρίσκουμε μια ευκαιρία να σταθούμε σε ό,τι έκανε καλά. Στη συνέχεια πολύ διακριτικά λέμε : αυτό κι αυτό θα χρειαστεί να το ξανακοιτάξεις.

- Αποφεύγουμε να δίνουμε τις απαντήσεις στα δύσκολα, όταν το παιδί ζητάει τη βοήθειά μας. Δείχνουμε πρόθυμοι και διαθέσιμοι και το υποβοηθούμε να ανακαλύψει μόνο του τις σωστές απαντήσεις κάνοντας μονάχα καθοδηγητικές ερωτήσεις. Αυτό ενισχύει την αυτοπεποίθησή και την αυτοεκτίμησή του. Και επιπλέον δεν τραυματίζεται η σχέση μας με επεμβάσεις άγαρμπες και αυταρχικές με το να σβήνουμε λάθη ή να κάνουμε επικριτικά σχόλια ή να θυμώνουμε.
- Δεν υποκύπτουμε σε εκκλήσεις ανημποριάς ώστε να αλλάξει το πρόγραμμα ή να κάνουμε κάτι για λογαριασμό του.

Ηλίας Νέλλας

Σχολικός Ψυχολόγος

Κέντρο Εξειδικευμένης Εκπαιδευτικής Παρέμβασης και Συμβουλευτικής

Εκπαιδευτήρια «ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ-BIRDS», Σεπτέμβριος 2015